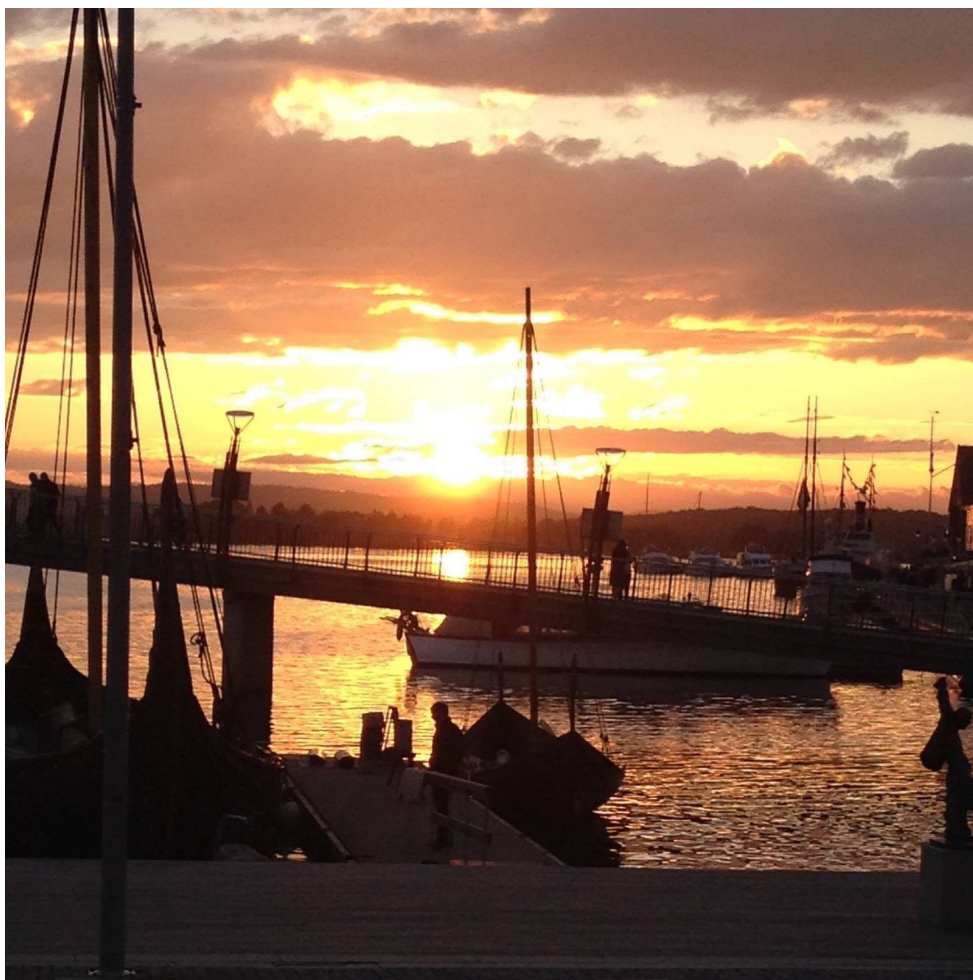

SynHør-bladet

24. årgang

Nr 4 - 2015

*Kveldssol ved Tønsberg brygge.
LSHDB's sommerstevne 2015. Foto: Inger Britt Vassbotn Paulsen*

**Landsforbundet for kombinert Syns- og Hørselshemmede/Døvblinde
(LSHDB)**

Innhold

Styrets hjørne	3
Årsmøte LSHDB avd. Oslo-	
Akershus– Østfold	4
Oppsummering likemanns-	
kurset, Tønsberg 22.– 23. juni	4
LSHDBs sommertreff	6
Skattetrekksmeldingen	7
Rapport fra døvblinderegisteret	8
Ny adresse for blindemissionen	9

Båttur med «Johanna»	11
Sjakk	12
Aktiv sommeropplevelse	14
Verdens eneste døvblinde	
trillinger	15
Tur til Beijing, flere bilder	16
Bjørnejakt i Canada	17

LSHDB

Landsforbundet for kombinert Syns– og Hørselshemmede/Døvblinde

Leder: Åshild Johansen
Tlf: 402 34 452
E-post: aashild.lovise@ebnett.no

Nestleder: Kari Kristine Engan
Tlf: 72 88 94 01
E-post: ka-k-eng@online.no

Styremedlem: Bibbi Hagerupsen
Tlf: 960 46 065
E-post: bibbihagerupsen@lshdb.no

Styremedlem: John Sandell
Tlf: 915 45 424
E-post: johnsandell44@gmail.com

Styremedlem: Hege Dahlen
Tlf: 970 01 093
E-post: hebedahl@online.no

1. varamedlem: Odd Paulsen
2. varamedlem: Sissel H. Markhus

SynHør-bladet
Redaktør: Erik Olav Johansen
SMS. 402 34 454
E-post: erik@lshdb.no

Adresse:

LSHDB
Skippergata 33
0154 Oslo

E-post: kontor@lshdb.no
Internett: www.lshdb.no
Tlf: 22 41 34 24
Mobil: 95 94 93 57
Daglig leder: Karin Andvig

Kontoret er åpent onsdager
(annenhver), torsdager og fredager.
Kontoret ligger i 5. etasje.

Trykk: Rycon AS

Opplag 330 stk

Styrets hjørne. Av Åshild Johansen, forb.leder.

Kjære medlemmer og lesere.

Tenk at vi er kommet til august måned. Har det blitt noe sommer i år? Hjemme på Konnerud har det vært all slags vær, uten snø da. Det har nok vært både kalde og varme sommerdager for de fleste.

Vi har i sommer gjennomført et meget vellykket sommertreff i Tønsberg. Der var vi heldig med både vær og hotell. Alle trivdes veldig godt. Spesielt fordi stedet ligger ved brygga. Både voksne og barn var overlykkelig for å få lov til å spise softis hver dag.

Likepersonskurs (likemannskurs) ble gjennomført med stor spenning, der det ble stilt mange spørsmål.

Hege Dahlen gjennomførte oppgaven som likepersonskurs-koordinator med bravur. Hun skriver mer om dette lenger inne i bladet.

Det mest spennende var at vi fikk besøk fra NAV sentralt. Jeg må si at damen som kom imponerte etter all jobben med å skaffe en foreleser fra NAV sentralt. Det var ingen som hadde anledning, men den damen var unntaket. Hatten av for henne.

Buskerud TTJ informerte om de store arrangementene vi døvblinde har i løpet av året. Hvordan tilrettelegge tolk- ledsagerne slik at de fleste blir fornøyd både på seminarer og andre arrangementer. Det var meget nyttig info og de var også veldig lydhøre.

En psykolog fra Andebu holdt et innlegg om mestringsstrategier. En aha opplevelse for mange.

En fin dagstur hadde vi til Andebu senter, der spiste vi spekemat til lunsj. Vi fikk omvisning på området og en spesielt kjent døvblind mann fikk vi også hilse på. Han elsker å reparere og bygge elektriske artikler og mange andre rare

ting. Han har med litt hjelp bygd sitt eget hus.

En kjempe fin uke hadde vi.

Etter en lang og avslappende ferie skjer det mye nå fram mot høst og vinter. Jeg skal på mange møter med øvrighetene og flere samarbeidspartnere. Vi kjemper fremdeles med nebb og klør for å beholde tolk- ledsager ordningen. Jeg kunne kanskje ha skrevet noe mer om det, men det er så mye fram og tilbake. Det er slitsomt med all motgangen, men når sluttstrek blir satt vet jeg ikke. Jeg blir helt oppgitt av disse byråkratene som skal diktere vår hverdag.

Men her kommer en hyggelig nyhet. Bibbi Hagerupsen og jeg fikk en invitasjon fra Helen Keller Nasjonale Senter for døvblinde. Vårt oppdrag er å informere dem om organisasjonen vår og om døvblindes situasjon i Norge. De er også veldig interessert i vår bruk av haptiske signaler og om hvordan vi bruker dem. Vi skal også undervise døvblinde. Dette blir nok veldig spennende. Tidspunktet er november 2015. Vi gleder oss.

I september skal styret i LSHDB ha ide- dugnad på Kielferja. Det er et samlingsmøte vi har hvert år for å lufte tanker, arbeidsforhold og fremtidige planer for LSHDB.

I oktober drar Kari K. Engan og jeg til Finland. Der skal vi ha møte med de DÖVBLINDAS NORDISKA SAMARBETSKOMITÉ, DBNSK. Vi deltok også for 2 år siden, men ikke i fjor. Det var hyggelig at LSHDB ble invitert til å være med i det nordiske samarbeidet. Det kommer referat om det spennende arbeidet vi skal være med på.

Jeg ønsker dere en kjempefin sensommer og høst.

Med varm sommerhilsen fra Åshild

Årsmøte Lshdb avd. Oslo-Akershus-Østfold

Vi i Lshdb avd. Oslo/ Akershus/ Østfold skulle ha gjennomført det 12. ordinære årsmøte den 26. mars.

Vi måtte avlyse på grunn av kraftig snøfall og kaos på veiene. Derfor ble årsmøtet utsatt til den 16. april.

Møtet foregikk i Benneches gate 2-4, Oslo.

Tilstede var 5 hovedmedlemmer og 3 støttemedlemmer.

Bjørn Egil Hammerlund var møteleder.

Det ble servert pizza kl. 17.00 før vi startet årsmøtet kl. 18.00. Etter en time var årsmøtet ferdig, og vi avsluttet med kaker og kaffe.

Vi gratulerte Ole Reinemo med hans 90 års dag, og overbrakte ham en bukett blomster. Det ble et hyggelig sosialt samvær før vi alle dro hjem hver til sitt rundt nitiden om kvelden.

Alle i det nye styret ble gjenvalgt. Leder, Sissel Haavik Markhus, sekretær Anette Årnes og kasserer Inger Kristin Hauge.

Hilsen fra distriktslaget Oslo-Akershus- Østfold,
Sissel, Anette og Inger Kristin

Fra v. Inger Kristin, Sissel og Anette

Oppsummering fra likemannskurset i Tønsberg, 22. - 23. juni 2015

Av Hege Beathe Dahlen, styremedlem.

Den første dagen av likemannskurset startet med et foredrag fra Nav sentralt. Anne Mette Ringdal heter hun. Hun snakket om praktiske ordninger i forhold til et rundskriv, og som også tol-

ketjenestene må forholde seg til. Hvordan vil dette påvirke vår hverdag?!

Foredragsholderen gav oss mye god informasjon om hva de jobbet med og det var nyttig .

Det kom mange bra spørsmål fra medlemmene og hun svarte så godt hun kunne.

Jeg håper virkelig at hun lyttet til oss og ville bringe det videre til sine overordnede om det vi sa og fortalte henne om våre ønsker.

Det ble blant annet snakket om:

Det å få ønsket tolk-ledsager til forskjellige oppdrag og å få to tolker på lengre turer .

Tolk som skal tolke i forbindelse med jobb for brukere som jobber.

Hverdagslivets gjøremål; hva betyr det ? Tolk- ledsager til dette?

Hvor er brukermedvirkningen i Nav sentralt ?

Og har de et mål og en rammeplan for det de skal gjøre for oss brukere?

Nav sentralt er bekymret for tolk-ledsagerordningen og at brukerrelasjonen kan bli usunt!

Her var det mange som fortalte hva tolk- ledsager er og om hva brukerrelasjon handler om !

Samarbeid, gjensidig respekt og medmenneskelighet .

Det ble også tatt opp om tolk- ledsagerordningen skal deles.

Det ble svart nei på dette spørsmålet .

Etter lunsj var det Nav Tolketjenesten fra Buskerud som holdt foredrag. Foredragsholdere var Lise Weggersen og Elin Huslende. De har ansvaret for fellesoppdrag for oss med døvblindhet.

De informerte oss om deres oppgaver ovenfor oss brukere og at de ønsket å prioritere oss med å ha brukerfokus. Det er jo kjempebra.

De fortalte om rulling av tolker, to brukere får en tolk hver og en på deling .

Det kom mange spørsmål fra medlemmene og det ble godt besvart. Vi fikk gode forklaringer og vi synes vi fikk ganske nyttig informasjon fra dem.

Dag to av likemannskurset:

Det handlet om positiv mestringsstrategi. Det var Cathrine Olausen som foreleste. Hun kommer fra Signo Andebu og jobber der som psykolog. Det var interessant å følge med på foredraget, og et lærerikt tema som man kan trenge å høre om mange ganger. Det kom endel spørsmål fra medlemmer og foredragsholder kom også med spørsmål til oss.

Det fikk oss til å tenke, og kanskje se litt annerledes på ting.

Etter lunsj ble det utvekslet erfaring om mestringsstrategier. Enhver gjør det på forskjellige måter i vår hverdag.

Mange bra mestringsstrategier har alle i vår hverdag og der vi ferdes.

Evaluerings:

Alle var stort sett fornøyde med begge foredragene som Nav sentralt og Nav Buskerud hadde gjennomført. Unntaket var Nav sentralt sine uttalelser som flere medlemmer var skeptiske til.

Foredraget om mestringsstrategier var de aller fleste av oss fornøyde med. Vi følte nok at vi hadde lært noe nytt.

Tema om foredrag for neste år ble diskutert. Det ble blant annet ønsket om mer informasjon fra Nav og om fremtidig samarbeid !

Jeg vil si tusen takk til alle foredragsholdere som stilte opp og gav oss nyttig informasjon om de forskjellige emner.

Også vil jeg takke alle de fellestolkene som gjorde en flott jobb under disse to informasjonsdagene ved sommerstevnet.

LSHDBs sommertreff,

22.-28. juni 2015

LSHDBs sommertreff 22.-28. Juni

Sommertreffet ble i år lagt til Quality Hotel i Tønsberg 22.-28. juni.

Hotellet ligger flott til ved kaikanten i et maritimt miljø med mange gode fasiliteter.

De fleste av deltakerne ankom til midtdag som begynte kl. 19.00. Etter en god middag ble det ønsket velkommen og gitt informasjon på møtet.

Likepersonskurset ble gjennomført over 2 dager. Vi ville der fokusere på de nye retningslinjene for tolk- ledsager ordningen, forhold til tolker i store arrangementer og mestringsstrategier. Det var interessante temaer som mange naturligvis var opp-tatt av. Deltakerne kom med mange spørsmål. Vi hadde også diskusjon i plenum og utveksling av erfaringer.

En dag dro vi på besøk til Andebu Senter, SignoVivo. Der vi fikk omvisning i Tomaskirken, verdens første og eneste sansekirke. Vi fikk en opplevelse av lyd gjennom vibrasjoner i gulvet, mye lys og kunst som hang eller var plassert rundt i kirken.

Etter lunsjen fikk vi omvisning rundt på det store området. Alle fikk hilse på en spesiell kar, den nevenyttige Arne Berntsen. En døvblind mann som er glad i å bygge hus og som reparer diverse elektriske apparater. Prosjektet hans for tiden er å bygge et høyt tårn, slik at han kan skue over hele Andebu Senter.

Det ble også i år gjennomført det årlige rebusløpet som både barn og voksne kan være med. En populær aktivitet som alle ser fram til.

Om kveldene holdt lokallagene med sin underholdning. Lagene finner på noe å underholde oss med, og det gjorde de til gangs.

På stevnet har flere foreldre tatt sine barn med. Barna synes å trives med å være sammen med oss. De kan der møte likesinnede som kanskje har de samme utfordringer som de selv.

Til slutt vil vi rette en stor takk til hotellet som har gitt oss god service og tilrettelegging. God mat uken gjennom har vi fått. De tok meget hensyn til de som har matallergi.

50 personer deltok, derav 10 barn.
47 personer var tolk-ledsagere.

erik@lshdb.no

Utsikt fra hotellvinduet, Quality Hotel, Tønsberg. Foto: Åshild Johansen

Skattetrekksmeldingen

Innsendt av Grete Crowo,
Rådgiver FFO

Husk å sjekke skattetrekksmeldingen nøye.

Mottar du uføretrygd og har rett på skattefradrag etter overgangsregelen? Da vil Skatteetaten beregne og sende nytt skattekort til de fleste. Der Skatteetaten ikke har tilstrekkelig informasjon til å automatisk beregne nytt skattekort, bør du sjekke det skattekortet du har og be om nytt hvis du har endringer. Hvis overgangsreglene gjelder for deg, vil Skatteetaten i løpet av de nærmeste dagene sende deg papirbrev eller varsle om at det er brev i din elektroniske postkasse.

Stortinget har i forbindelse med uførereformen tidligere i år vedtatt overgangsregler for å hjelpe dem som får en betydelig nedgang i inntekt etter skatt. Nå er den nedre grensen for årlig inntektstap nylig endret fra 6000 til 4000 kroner for 2015. For de fleste som kommer innunder den nye overgangsregelen vil det beregnes nytt skattekort. Det nye skattekortet er basert på opplysningene Skatteetaten har 1. juni i år om inntekt, fradrag og formue og gjeld.

-Det kan være forhold som vi ikke kjenner til, og som tilsier at du burde hatt et annet skatte-

kort. Derfor bør du sjekke opplysningene i skattetrekksmeldingen nøye. Dersom opplysningene ikke stemmer, risikerer du å betale for mye eller for lite skatt gjennom året, forklarer Pia Høst, seksjonssjef i Skatteetaten.

Stemmer ikke opplysningene bør du endre skattekortet Dette gjør du enkelt på skatteetaten.no. Du kan også bestille papirskjema på skatteetaten.no, eller ringe Skatteopplysningen på telefonnummer 800 80 000.

For enkelte som har rett på skattefradrag etter overgangsreglene er det slik at Skatteetaten dessverre ikke har godt nok grunnlag til å gjennomføre en automatisk beregning av nytt skattekort. Årsaken til at Skatteetaten ikke har disse tallene kan være manglende opplysninger om inntekt og skattetrekk hittil i år.

-For at skatten du betaler gjennom året skal være riktigst mulig, må du selv vurdere om du vil søke om nytt skattekort der vi tar hensyn til ny grenseverdi og eventuelle nye opplysninger du gir i søknaden, sier Pia Høst Opplysningene om skattekortet du har nå, finner du i skattetrekksmeldingen.

Er det noe du lurer på, kan du kontakte Skatteopplysningen på telefonnummer 800 80000.

Rapport fra døvblinderegisteret

Rapport mottatt av
Ketil Heimdal
(forsker/overlege, Nasjonalt kvalitetsregister for døvblinde)

Rapport fra Døvblinderegisteret

Døvblinderegisteret på Oslo universitetssykehus har registrert 150 personer med døvblindhet. Vi har laget en kort rapport om registerets virksomhet i forbindelse med at staben ble skiftet ut i vinter. Vi oppfordrer alle med kombinert syns- og hørselshemming til å bli inkludert i registeret for at det skal bli et nyttig redskap for forskning og forbedring av tilbudet til døvblinde.

Nasjonalt register for døvblinde ble opprettet i 2009. Registeret ble opprettet for å legge grunnlag for forskning om døvblindhet og for å forbedre kvaliteten på det tilbudet som gis til slike døvblinde. Registeret fikk status som nasjonalt kvalitetsregister i 2012. Brukerorganisasjonene (Landsforbundet for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde og Foreningen Norges Døvblinde) støtter registeret. Den daglige driften er lagt til Oslo Universitetssykehus Ullevål. Registeret har en informasjonsside på internett (<http://www.dovblindhet.no/index.php?cat=145846>) . Staben ble skiftet ut i vår og består nå av overlege

Ketil Heimdal (prosjektleder) og Cecilie Børge-Ask.

Vi tror det finnes ca 350 personer med døvblindhet i Norge og ganske mange flere med kombinert syns- og hørselshemming. Begge gruppene er i målgruppen for å bli registrert. Registeret har sendt invitasjon til brukerne av de regionale tjenestene for døvblinde om å bli registrert. I dag er ca 150 personer registrert, og det er for lite til at vi kan ha virkelig stor nytte av registeret. Vi vil derfor oppfordre alle som tror de er i målgruppen å ta kontakt med registeret for å bli registrert. Man vil da få tilsendt spørreskjemaer og samtykke-erklæringer som sendes tilbake til registeret.

Det finnes kontaktinformasjon på registerets hjemmeside og pasientorganisasjonene kan også være hjelpelige. Vi understreker at alle personer som har en kombinert syns- og hørselshemming (på grunn av en sjelden diagnose) kan registrere seg, enten de er identifisert med døvblindhet eller ikke. Vi har lister over de vanligste "sjeldne diagnosene" som kvalifiserer til registrering. Er man i tvil om man er i målgruppen, kan man ta kontakt med oss og spørre. Med alderen svekkes både syn og hørsel i den vanlige befolkningen, og registeret er ikke beregnet på

gruppen "eldre med sansedefekter". I denne sammenheng har man definert "eldre" som over 67 år.

Registeret vil også samarbeide med øyeavdelinger, øre-nese-halsavdelinger og genetiske avdelinger for å invitere personer i målgruppen til å registrere seg. Noen brukere vil derfor kunne få invitasjon til å delta i registeret via flere kanaler, men bedre at man får to invitasjoner enn ingen.

Forskergruppen som drev registeret frem til 2015 er i ferd med å publisere de første resultatene. Det viser seg at ca 80 % av de personene som er i registeret har ervervet døvblindhet og 20 % medfødt døvblindhet. Medfødt døvblindhet er her definert som døvblindhet før man har etablert talespråk. Våre tall stemmer med tall fra liknende registre i utlandet. Døvblindhet synes å være jevnt fordelt utover landet uten spesiell opphopning i noen landsdel. Kvinner og menn synes å ha like mye døvblindhet. De registrerte er i alle aldre, gjennomsnittlig er de nå 47 år. De som har medfødt døvblindhet, merket alvorlig hørselshemning i 6 måneders alder og synshemning ved ett år, mens de med ervervet døvblindhet merket hørselsproblemene gjennomsnittlig ved 13 år og synsproblemene ved 20 år. Det gikk ofte mange år

fra symptomene startet før man ble identifisert med døvblindhet. Tallene er for små til at vi kan si noe om de som fikk identifisert døvblindhet nylig har hatt en kortere prosess før identifisering enn de som fikk diagnosen for mange år siden.

Halvparten av de registrerte sier at de har Usher syndrom, to tredel av disse har Usher type 2. Det kan være vanskelig å skille undertypene (Usher type 1, 2 og 3) fra hverandre på klinisk grunnlag, og her kan ofte gentesting hjelpe. Vi vet at mange personer med Usher syndrom ikke har latt seg registrere, og vi kan ennå ikke si at vi har et godt bilde av denne brukergruppen i registeret. En av de tingene vi planlegger å overvåke i registeret, er hvordan det går med Usher 2 pasientenes hørsel når de blir eldre. Hørselstapet skal ikke forverre seg "vesentlig" med tiden ved Usher 2, men vi vil gjerne studere hva som skjer med hørselen når Usher 2 pasientene blir gamle. Som ledd i dette arbeidet, vil vi kontakte de som er registrerte (eller deres lege) for å få informasjon om siste hørselskontroll.

Av de som ikke har Usher, er det bare ca halvparten som har fått en årsaksdiagnose. Blant disse, er det noen med syndromer som skyldes kromosomfeil eller genfeil, et lite antall med døvblindhet etter alvorlige infeksjoner (røde

hunder hos mor i svangerskapet eller hjernehinnebetennelse som barn) og noen som har synshemming på grunn av sjelden diagnose (oftest retinitis pigmentosa) og hørselshemming uten kjent årsak. Selv om det er genetiske sykdommer som dominerer med 89 av 146 klassifiserte brukere, er det bare et lite antall registrerte som kjenner til at man har funnet genfeil ved gen-testing i en blodprøve. Sannsynligvis er det ganske mye under-rapportering og vi vil forsøke å oppdatere disse opplysningene i fremtiden.

Vi har også registrert hvordan døvblinde kommuniserer (talepråk, tegnspråk, taktil kommunikasjon osv). Som ventet, bruker personer med ervervet døvblindhet tale i vesentlig stør-

re grad enn personer med medfødt døvblindhet. Døvblinde bruker i stor grad mer enn én form for kommunikasjon. Vi har også registrert hvordan de døvblinde er fornøyd med opplæringen de har fått i den kommunikasjonsformen de bruker. Tallene er små, men vi mistenker at det er stort forbedringspotensial her.

Vi vet at det i gruppen døvblinde skjuler seg et stort antall ulike diagnoser og problemstillinger, dog med en del fellestrekk. Mange av diagnosene er sjeldne og vi trenger mye mer data før dette registeret blir virkelig nyttig for forskerne og for brukerne. Vi kan bare få disse dataene dersom den enkelte lar seg registrere og ved at vi følger dem over mange år.

Ny adresse for blindemissionen

Blindemissionen har fått ny adresse:

**Blindemissionen IL
v/ Gustav Borch-Nielsen
Postboks 15 Lambertseter
1101 Oslo**

**Nytt telefonnummer: 911 35 440
E – post adresse:
blindemissionen@blindemissionen.no**

På forhånd takk!

Med vennlig hilsen

**Erik Borch-Nielsen
Otto Ruges vei 15 A
1361 Østerås**

Telefon 67 14 52 39

Mobil 995 90 032

E - post : b-nielse@online.no

Båttur med «Johanna»

Vi i distriktslaget Oslo-Akershus-Østfold hadde båttur på søndag kveld den 14. juni 2015.

Det var virkelig en fin båttur med den 123 år gamle «Johanna», som båten heter. Det ble servert rekebuffet og vi forsynte oss med reker og kjempegod hjemmebakst brød. Vi koste oss og nøt den fine utsikten utover fjord og landskap.

"Johanna" seilte ut Oslofjorden til Bygdøy og videre til Oksøya, Nesodden, Gressholmen, Langøya, Hovedøya og til Operaen. Det var veldig fint å se Oslo by fra sjøsiden - virkelig vakkert! Vi var også kjempeheldige med været fordi det regnet mye på ettermiddagen, og spesielt rett før vi la ut med båten kl. 19.00. Været lettet og vi fikk oppholdsvær, men egentlig var det ganske fint vær. Vi la til kai igjen kl. 22.00 etter 3 timer ute i Oslofjorden.

16 deltakere var med samt 3 tolker. Vi storkoste oss virkelig, og det var en hyggelig måte å ta sommeravslutningen på.

Litt om historien til «Johanna» som opprinnelig het "JAKT" bygget i 1892. Johanna er et av Norges eldste fartøyer, bygget på Nordmøre i 1892.

Hun gikk under navnet "Stor-Johanna", for hun var blant de aller største og flotteste av fartøyene i den gyldne jaktefarten mellom Nord-Norge og Kristiansund rundt århundreskiftet. I 100 år har hun tjent sine tre eiere før Norway Yacht Charter A/S kjøpte henne i 1992. De ga henne et års rekreasjon og stell, og hun fremstår i dag i helt ny drakt. Hun har fått ny rigg, store vakre salonger og nye store tredekk. I hovedsalongen kan de dekke til 90 gjester, og i aktersalongen til ca. 40. Med 130 gjester til bords både inne og ute er Johanna båten for de største selskapene.

Norway Yacht Charter A/S kjøpte henne i 1992 og restaurerte henne. Idag brukes hun til forskjellige arrangementer som f.eks. selskap, jubiléer, bryllup, sommerfest osv. Vi kan absolutt anbefale en tur med "Johanna"

Vi ønsker dere en fortsatt god sommer og en fin høst!
Beste hilsen fra distriktslaget Oslo/Akershus/Østfold
v/Sissel, Inger Kristin og Anette

Sjakk

Innsendt av John Sandell.

3 av våre medlemmer har deltatt i 3 turneringer denne sommer. Det første var NM for synshemmede. Det andre og tredje var åpne norrlandske sjakkmeisterskapet og vennskaps/ landsdelskamp som begge foregikk i Undersker, Sverige.

Disse tre deltok; Kari Engan, Tormod Prytz og John Sandell.

Resultater fra NM:

Det 46. NM i sjakk for synshemmede, Hurdal syn- og mestrings-senter, 22. – 24. mai 2015.
Turneringsleder: Johs. R. Kjekken.

Sluttstilling (Kvalitetspoeng i parentes).

Klasse A

Norgesmester: Stein Bjørnsen 5p

2. Kai-Roger Johansen 4p

3. Per Ivar Norum 3p

4. *Tormod Prytz* 1,5p

5. Olav Vik 1p

6. Oddvar Øyan 0,5p

Klasse B

1. Otto Prytz 3.5p

2. Reidar Anderssen 3.0p (6.50)

3. Magnus Strand 3.0p (6.00)

4. *Kari Kristine Engan* 2.5p

5. *John Sandell* 1.5p (5.00)

6. Arild Øyan 1.5p (2.75)

Oppna norrlanska schackmeisterskapet 2015

Tid: 8. juli til 11. juli 2015

Sted: Hotell Fjällsättra, Undersåker, Sverige

7 runders Monrad-turnering

Betenkningstid: 1,5 timer + 30 sekunder pr. trekk.

Turneringsleder: Anders Nylén

Sluttstilling (Kvalitetspoeng i parentes ved poenglikhet).

1. Dobrivoje Vukovic 6

2. Per Ivar Norum 5,5

3. Olle Engström 5

4. Tage Johansson 4,5

5. *Tormod Prytz* 4 (24,5)

6. Håkan Thomsson 4 (24)

7. Andreas Cederbom 4 (16,5)

8. Otto Prytz 3,5 (23)

9. Peter Tjernberg 3,5 (22)

10. *Kari Kristine Engan* 3,5 (21)

11. Steinar Volden 3 (20)

12. *John Sandell* 3 (17,5) og (20)

Vennskapskamp/ landsdelskamp i sjakk

Her deltok Tormod Prytz og Kari Engan i laget som bestod av 6 spillere fra hver landsdel. Sluttresultatet ble at Nord-Sverige slo Trøndelag med 1 poeng.

Vennskapskamp / landsdelskamp 2015

Arrangør: Trøndelag (Blindes Sjakklubb, Trøndelag)

Gjestende lag: Nord-Sverige

Tid: Tirsdag 7. Juli 2015.

Spillested: Hotell Fjällsättra, Undersåker, Sverige

Hvert lag stilte med 6 spillere (bord) og det ble spilt 2 runder. Betenkningstiden var 1,5 timer pr. spiller pr. parti pluss 30 sekunder for hvert utført trekk. Resultat første runde: Nord-Sverige 4 mot Trøndelag 2. Resultat andre runde: Trøndelag 3,5 mot Nord-Sverige 2,5. Sluttresultat: Trøndelag 5,5 mot Nord-Sverige 6,5. Fargefordeling: Nord-Sverige hadde hvit i første runde.

Resultater første runde:

Håkan Thomsson vant mot Per Ivar Norum på bord 1.

Dobrivoje Vukovic vant mot Oddvar Øyan på bord 2.

Olle Engström vant mot Steinar Volden på bord 3.

Peter Tjernberg tapte mot *Tormod Prytz* på bord 4.

Peter Hjalmarson vant mot Arild Øyan på bord 5.

Georgibelle Fröjse tapte mot *Kari Kristine Engan* på bord 6.

Resultater andre runde:

Per Ivar Norum tapte mot Håkan Thomsson på bord 1.

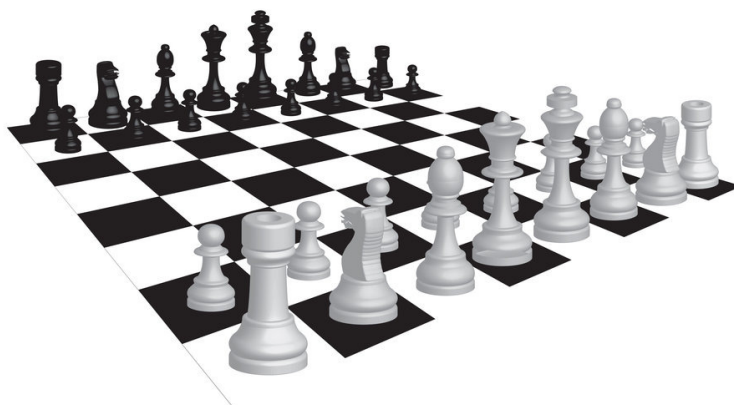
Oddvar Øyan tapte mot Dobrivoje Vukovic på bord 2.

Steinar Volden og Olle Engström og spilte remis på bord 3.

Tormod Prytz vant mot Peter Tjernberg på bord 4.

Arild Øyan vant mot Peter Hjalmarson på bord 5.

Kari Kristine Engan vant mot Georgibelle Fröjse på bord 6.

Chirag

Aktiv sommeropplevelse

Av Hege Beathe Dalen

Arctivity 2015

Dette er et helt nytt sommer-arrangement som startet 29. juni og sluttet 3. juli.

Her var det mange forskjellige aktiviteter å være med på.

Det var kajakk, fridykking, fjellklatring, sykling, orientering, ridning og flere andre aktiviteter. Vi som var med valgte en aktivitet som ble hovedaktiviteten vår, og da ble vi henvist i basene vi hørte til!

Jeg hørte til i ridegruppa og min base var i stallen.

Første dagen var det teori om stell, foring og sikkerhet om hest!

Så ble vi tildelt hver vår hest som vi skulle ha ansvaret for hele uken.

Min hest var en fjording og het Nini og er 10 år gammel.

Hun er en rolig og en meget trygg hest.

Vi fikk hver vår rideassistent som hjalp oss og lærte oss om stell og foring av hestene og om hva som skulle foregå. Veldig morsomt å få være endel av teamet. Mine to hjelpere het Dan Jonas og Anikka, flinke og tålmodige var de.

Hver dag salte vi på hestene og red i ridderhallen. Den ene dagen var vi på langtur, det var kjempegøy og var en flott opplevelse.

Dette skjedde på dagtid, men på

kveldene spiste vi middag ute i lavvoen.

Så var det tid for å være sosial med andre og prøve andre aktiviteter som sykling og orientering. Det var morsomt å bli kjent med så mange mennesker og med andre utfordringer enn det jeg er vant til i det daglige.

Basen som Arctivity ble arrangert ligger i Valnesfjorden mellom Fauske og Bodø. Det er meget flott natur i området.

Arctivity ønsker å bidra til at alle får mulighet til å utvikle sine interesser ut fra sine forutsetninger.

De skal også ha slik arrangement til neste år, 2016.

Meld dere på og bli med!

Dette er veldig gøy og en flott opplevelse du bare må ha med deg !!

Anbefales !

Verdens eneste døvblinde trillinger

*Nettavisen, Side2 Publ.15.1.12
av Elin Reitan*

De lever i en uorganisert og ensom verden, fortviler moren.

Trillingjentene Sophie, Emma og Zoe kommer til verden tre måneder for tidlig og legene har liten tro på at de tre smårollingene vil overleve mer enn noen dager. Faktisk får foreldrene beskjed om at det er 90 prosent sjanse for at de ville dø innen ti dager, og at det er også stor sannsynlighet for at barna vil være mentalt tilbakestående og ha flere andre defekter som vil gjøre det vanskelig for dem å fungere normalt.

Barna overlever derimot mot alle odds og etter seks måneder kan moren, Liz Cory, med stor glede ta med seg sine tre små poder hjem.

Medisiner gjorde dem døve

Men utfordringene familien står ovenfor er enorme.

Mens forholdet til Liz og ektemannen henger i en tynn tråd får de vite at barna er blinde. Årsaken er at de små kroppene ikke har fått utviklet seg tilstrekkelig før de så dagens lys.

På et senere tidspunkt får mor og far beskjed om at barna begynner å miste hørselen. Ørene ble forgiftet av medisinen de fikk da de lå i kuvøsene og det er bare for foreldrene å belage seg på

at jentene vil høre lite eller ingenting i fremtiden.

Foreldrene er fullstendig knust. De nye opplysningene gir imidlertid svar på mange ubesvarte spørsmål. Barna har nemlig begynt å vise tegn til misnøye og jentene nekter også å spise mat. De har mange raseriutbrudd og den nedsatte hørselen er forklaringen på denne destruktive atferden.

Har høreapparat

Ekteskapet til Liz og trillingenes far rakner og livet ser svært mørkt ut for alenemoren. Men hun finner imidlertid trøst i en gammel ungdomskjæreste, og de to gifter seg. Sammen begynner de seg ut på oppgaven med å oppdra de tre små podene og de utfordringer som møter dem på veien - og de er det mange av. Siden jentene er døve og blinde vet de ikke forskjellen på dag og natt og kan ofte være våkne hele natten. Det er også svært vanskelig å kommunisere med to av jentene som ikke ser noen ting. Alle jentene har spesielle høreapparater som gjør at de hører noe av det som foregår rundt dem og dette er til stor hjelp for både barna og foreldrene.

En av jentene ser

Et av lyspunktene i historien er at Sophie har beholdt noe av synet sitt. Til tross for at hun ser svært dårlig har hun en helt an-

nen forutsetning for å leve et normalt liv enn det søstrene hennes har.

Jeg tror Emma og Zoe lever i en uorganisert og ensom verden, sier moren Liz.

Mange utfordringer

Ved hjelp av faglærte personer blir barna stimulert til å lære seg hvordan de skal kommunisere med omverdenen, men prosessen er både tidkrevende og kostbar.

I Discovery-dokumentaren om de da åtte år gamle trillingene

får vi se noen av de utfordringer familien møter i løpet av en dag. Liz, George og barna har også vært å se på Dr. Phil og fikk i ettertid enorm finansiell støtte fra TV-titterne.

Tur til Beijing, Kina. Flere bilder:

Her er flere bilder fra Beijing– turen som Bjørn Egil Hammerlund forfattet i forrige nummer av Syn-Hør-bladet nr.3, 2015.

Foto: Bjørn Egil Hammerlund

Bjørnejakt i Quebec, Canada

Av Erik Johansen

Vi, Åshild og jeg har vært over dammen flere ganger for å besøke vår datter som bor og jobber i Canada. Etter studiene, det siste året i Vancouver møtte hun en kanadier og de bosatte seg der og fikk senere 2 barn.

Begge jobber som biologist i FaunENord, en organisasjon som omhandler fugler, dyr og natur.

Sist vi begge var der i Chibougamau høsten 2014 ble jeg med på elgjakta.

Jeg har selv ikke våpen eller lisens, men det var likevel spennende å gå bak svigersønn og hans far og lete etter elg. Vi brukte et gammelt gevir for å rasle i en trestamme og rope i rovert for å etterligne elg for å lokke dem.

Den siste dagen hadde vi hellet med oss og en ung elgokse ble felt.

Men det er bjørnejakta det skulle handle litt om.

Jeg ble i vinter invitert til å bli med på bjørnejakt i omtrent samme område som elgjakten ifjor. Jeg var litt skeptisk, bjørn er noe annet enn elg, det er blitt drept flere mennesker gjennom årene i Usa– Canada av svartbjørn. De er mindre enn grizzlybjørn, men kan være uberegnelige.

Jeg ble overtalt, og først i juni dro jeg alene over til Canada. Først med mellomlanding i Frankfurt og derfra til Montreal. Med leiebilen tok det ni timer nordøstover til Chibougamau og hjem til min datter og familien. Huset ligger flott og landlig til. Med 10 meter til en stor innsjø var ikke veien lang til å ta noen kast med fiskestangen i ledige stunder. Resultatet ble 2 flotte gjedder.

Så var tiden kommet til bjørnejakten.

Jeg var ganske nervøs og veldig spent på hvordan det ville gå. Jeg har ikke vært noen jaktmenneske, men nå er det bare å hoppe i det.

Det er åtejakt som gjelder her oppe.

En av grunnene er at skogen er veldig tett og vanskelig å komme fram i. Man vil ikke risikere å møte en sur bamse 2-3 meter unna, eller en binne med unger.

På forhånd hadde vi, min datters svigerfar og jeg lagt ut tønner med åte forskjellige steder for å finne ut hvor bjørnene ferdes. Med viltkamera kunne vi se om det har vært dyr som er blitt lokket til å spise av det vi har lagt ut. Både bjørner og elg ble fanget av kameraene.

Vi valgte et egnet sted å sette opp lei- ren. Kamuflasjenett ble satt opp ca 20 -25 meter fra der åtet ble lagt ut.

Som regel sitter vi om kveldene mellom kl 18-21.

Så sitter vi der da musestille med myggnetting godt tredd over huene våre og kikket forsiktig rundt etter noe svart. De første kveldene var det bare 2-3 små bjørnunger som rotet og forsynte seg godt av matfatet. De spiste, lå og hvilte, og romsterte rundt før de forsvant i krattskogen. Det var fin underholdning, men vi ventet på noe større.

En gang oppdaget jeg en ungbjørn luske forsiktig frem like bak oss. Det kunne være 10-15 meter unna. Jeg skvatt til og bjørnen for som olja lyn tilbake i den tette skogen. Puh.

Det er 3 mil å kjøre hjemmefra til jaktområdet. Bare skog og vann så langt øyet rekker. Vi har sett flere bjørner på veien, elg, ulv, porcupiner, harer og ørn og mange andre fuglearter gjennom villmarka.

Porcupiner har lange skarpe pigger bak på ryggen, og derfor vil ingen andre villdyr like å angripe den.

Så en kveld var vi igjen på plass på våre campingstoler som har ligget der hele tiden.

Som regel måtte vi etterfylle med lokkemat og rette på tønna, for i løpet av natten har bjørnene hatt festmåltid. Der var fullt av bjørnespor og bæs.

Så satt vi der da med våpenet klar, og med øynene på stalker for min del. Svigerfar Bob kunne ofte høre rasling og lyder av bjørn inne i skogen. Det var ikke noen hinder til der vi satt for å bli angrepet. Men han, en tidligere pensjonert politimann var helt rolig og konsentrert.

Så plutselig, ut av intet stakk et svart hode frem fra buskene 20 meter framfor oss. Det var en ung hannbjørn. Meget var og forsiktig nærmet han seg åttet der det var best sikt og med godt utsyn for oss bak nettet. Hjertet hamret og jeg prøvde å holde pusten for at ikke bjørnen skulle oppdage oss. Lukt og hørsel er dens store fortrinn. Synet er ikke så godt, men likevel stirret den i vår retning.

Pang, så ble den felt momentant og jeg kunne puste lettet ut.

Mageinnholdet ble tømt ut og skroten lagt i pickupen. Hjemme igjen ble skinnet flådd og kjøttet levert slakteriet for oppdeling. Håpet er at det blir noe igjen til meg til neste tur til Canada.

Om det blir elg, hjort eller bjørnejakt igjen, det får tiden vise.

Fakta.

I Canada er der om lag 400.000 svartbjørner. Årlig gis det ca 30.000 jaktlisenser. Bjørneantallet er i en viss ekspansjon, dvs. at antallet øker for hvert år.

Forberedelser til jakta.

Bob til venstre og meg.

Bildet er tatt med viltkamera av en voksen svartbjørn.

Tid til litt fiske var det også.

Alle foto: Erik Johansen

 Optikk Lillestrøm Storgata 12 2000 LILLESTRØM Tlf. 63 80 15 90	Tannlege Tor Frost Nielsen Strandg. 19 5013 BERGEN Tlf. 55 32 67 24	 OFF. GODKJENT OPTIKER KOLBOTN OPTIKK Edvard Griegsv. 1, 1410 Kolbotn Tlf. 66 80 03 33 - 66 80 22 20	 Optikk Optikk Hamar Aslak Bolts gate 48 2316 HAMAR Tlf. 62 52 34 80	Voss Olje Strandav. 62 5700 VOSS Tlf. 56 51 34 50	Bryne Rør AS Vesthagen 9 4340 BRYNE Tlf. 51 77 82 00
Finnmark Entreprenør AS Nordre Langg 39 9950 VARDØ Tlf. 78 98 75 27	Frizzy Hårsenter Kjøpmannsg. 16 B 7900 RØRVIK Tlf. 74 39 08 57	Hovland Vigdal Optikk AS Specsavers Hovevegen 6 6856 SOGNDAL Tlf. 57 20 30 10	 Optikk Søtvedt Optikk Bankparken 3 2211 KONGSVINGER Tlf. 62 88 29 99	ANONYM STØTTE	Slemmestad Optikk AS Rørtunet 3470 SLEMMESTAD Tlf. 31 28 29 54
Viva IKS 3412 LIERSTRANDA Tlf. 32 22 58 00	Advokat Jon Reidar Aae Orkedalsv 53 7300 ORKANGER Tlf. 72 48 79 90	Malermestrene BMV AS Gammelseterlia 7 6422 MOLDE Tlf. 71 20 13 50	Person & Varebilservice DA avd Slemmestad Vaterlandsv. 35 3470 SLEMMESTAD Tlf. 31 28 38 40	Apotek 1 Bien Narvik Bolagsgt 1 8514 NARVIK Tlf. 76 92 33 00	 Stange kommune Storg 45 2335 STANGE Tlf. 62 56 20 00
Eikås Tannlegesenter AS 6771 NORDFJORDEID Tlf. 57 86 06 71	J L Bruvik A/S Langarinden 3 5132 NYBORG Tlf. 55 53 51 50	Hitra videregående skole 7240 HITRA Tlf. 72 44 20 30	Hallingdal Renovasjon IKS Kleivi, 3570 ÅL Tlf. 32 08 61 10	Holmestrand Fjellsprenging AS Fossv 11 3647 HVITTINGFOSS Tlf. 977 70 798	 Geilov, 3580 GEILO Tlf. 32 09 12 30 / 50
 ORKDAL VIDEREgåENDESKOLE FOLLO, ORKDALSV. 340, 7300 ORKANGER www.orkdal.vgs.no Tlf. 73 86 66 00 e-postadr.: Postmottak.Orkdal@stfk.no	 Colosseum - tannlegen for hele familien Fredrikstad Nygaardsgata 49/51, 1607 FREDRIKSTAD Tlf. 69 31 24 24 - www.colosseumklinikken.no	 FOLLO TAXI Tlf. 06 485 www.follotaxi.no			
 KISiF Krise- og innsatsenteret i Follo T: 64 97 23 00 M: post@kisif.no W: http://kisif.no A: Langbakken 9, 1430 ÅS	 Oslo universitetssykehus avd Hørsel Kirkeveien 166, 0450 OSLO - Tlf. 22 11 80 80		 Bilia Bilia Lillestrøm - tlf. 08555 C.J. Hansens vei 18, Åråsen 2000 Lillestrøm		
	 Ski kommune Kommunalteknikk 1402 SKI - Tlf. 64 87 87 00		 Signo Vivo En virksomhet i Stift. Sentrumsbygget, 3140 ANDEBU Tlf. 33 43 88 00 - www.signo.no		

Returadresse:

**LSHDB (Landsforbundet for kombinert Syns- og Hørsels-
hemmede/Døvblinde, Skippergata 33, 0154 Oslo**

LSHDB-sentralstyre 2014 - 2016

<i>Forbundsleder:</i>	<i>Åshild Johansen</i>
<i>Nestleder:</i>	<i>Kari Kristine Engan</i>
<i>Styremedlemmer:</i>	<i>Bibbi Hagerupsen</i>
	<i>Hege Dahlen</i>
	<i>John Sandell</i>
<i>Varamedlemmer:</i>	<i>Odd Paulsen</i>
	<i>Sissel H. Markhus</i>

LSHDBs hjemmeside: www.lshdb.no